

Jekamba Pol yanga Efesusik lindanjik or kayeri

1 ¹An Pol, aposel Krais Jisashi anira. Avui Wasilaka an aposelik a nakmba or hishihi orhinkjik anin aposelik kamari ri. An jekamba kason Avui Wasilakahia ma jir Efesusik lihi wavu jihu mende nga Krais Jisasin tiyanda jirnjik amu kayenduwa.^a ²Jirnjik Avui Wasilakan a sawenak or nga Jisas Krais Wasilaka nihi nga waprupshi frihi nga waphimbiji frihi nga fri halashinak jihik si naka.

Kraisin ji hishindiyanda osik Avui Wasilaka jirin armek unda ri

³Avui Wasilaka avoko indinga Jisas Krais Wasilaka nihi orhi ria. Krais nga masamtenjek ni nanda osik Avui Wasilaka or mbashirik Masikome orhi mbele mbele jiviwavi hevenik fehe orok narin armek ormu ura. Uhunda osik nir Avui Wasilakan nimu hausimbausinduwa.^b ⁴Misambin or u namber, angop narin kamari ri. Krais narin or jivinashinak avak misokome Avui Wasilakahik jivi mendek ni naha musa las nga ni nakwa ambu nir. Erem ni nakmbaha ormu narin kamara.^c ⁵Narin or rupshihi maskop angop jikisi orhik ni nakmbaha nor hishiri osik narin kamari ri. Uri osik or mbashirik Jisas Krais or taha nihi farniyik or haha narin ormu jivinara.^d ⁶Avui Wasilaka jikisi orhi Jisasin wapnuku orhik owenda ri. Nir Jisas nga masamtenjek ni nahanda osik waprupshi orhi menden narin hari ria. Unda osik orin nimu hausimbausinduwa.

⁷Avui Wasilaka narin wapnuku mendek or owendari osik Kraisin or mbashirik miandok nihi farniyik or haha fi orhi si ngoroho kavakava ol ni undarin angop or yoko ermberi lir. Erem or uri osik or nga masamtenjek ni narik waprupshi mende Avui Wasilakahai nihik simu nara.^e ⁸Waprupshi orhi warje mende nga angop or halashirik nihik nari sir. Uhu or halashirik armek ni hishiyarinda nombo er nga nihik nari sir. ⁹Nombo os Kraisin or halashirik nihi farniyik or hakundari oso angop maskop or owendari sir. Wavu os orhinkjik erem or hishiri mas kormbak

^a 1:1 Ap 18:19-21; 19:1 ^b 1:3 Ef 2:6 ^c 1:4 Jn 15:16 ^d 1:5 Jn 1:12 ^e 1:7 Ef 2:7; Kl 1:14

nari ambu sir. Hako ter angop or mukushihindak kormbak os nimu heyenduwa.^f ¹⁰Or avak mbele amber or halashinak li naha ihi nom os or mbahanda wolokop mbele mbele hevenik fehenda nga misambik fehenda nga amber Kraishi siyok or halashinak sikwa lir. Unak Krais ortonom mbele ondon ormu arango washilikuwa.^g

¹¹ Avui Wasilaka orhijik or hishihi mbele mbelan or uhundak olmu nanduwa. Mas orhijik nirim^h or kamashihindak Krais nga ni ananjaha fiji Avui Wasilakahik nimu nanduwa. Uwa osik mbele mbele orhi avak nihik nakwa lir.ⁱ ¹²Mberem ushirik erem or ur? Erem or ushinak nir masmas Kraisin ni hishiwehe orin tiyanda mak nanda ma nir os nirim or jivinanda nombo oson ni hishiwehe hi orhin ni hauowekmbahan.

¹³ Judama ambu jirin, jir nga angop mashi jivi omendinga os Avui Wasilaka jirin or jivinakundan misiri jir. Uhu angop Kraisin ji hishindiya or nga ananjari jir. Uri osik Avui Wasilaka Masikome orhin jirin or hari nombo orok jirin jinyimambla uri ri. Masikome orhi oto angop maskop jirin or hakmba nor mbahandari ri. ¹⁴Masikome orhi nirim or hahanda oto nihik or nahanda osik omendingak orhi mak ni naha hevenik ni ikwak nimu hishiowenduwa. Uwa osik os nirim or jivinarakoshinak jip ni likwan nimu nikishinduwa. Uhu nirim or jivinanda nombo oson ni hishihi hi orhin nimu hausimbausinduwa.^j

Pol Avui Wasilaka hishiyarinda orhin Efesusik linda manjik or hakmbaha Avui Wasilakan or saweri

¹⁵Erem Avui Wasilaka waprupshi mende orhin nirim or hashihinda osik os jir Wasilaka nihi Jisasin ji hishindiya Avui Wasilakahai ma amber wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji undan a misiri wolo ¹⁶ermba ermbak jirin a hishihi Avui Wasilakan a sawehe armesarmek orin a mbanda nir. ¹⁷Jirin a hishihi jirnjik orin amu sawenduwa. Unak or halashinak Masikome orhi or unak hishiyarinda nga heykrahakoronda nga jihik si naka. Ushinak mbele mbele Avui Wasilakahik nandan yawur ji heykrahakoroka. Or kwambu mende nga nanda ri. Uhu or Wasilaka nihi Jisas Krais Avui Wasilaka orhi oria.^k ¹⁸Hovok jirnjik orin karem amu sawenduwa. Unak jirin or jelyashinak wawu jiji krahak si nanak avak armek ji hishiyarika, os Avui Wasilaka kumak ma ol or kamahanda ondon warje mende nga armesarmek or ukmba nor mbashihindak ji nikishiwa oson. ¹⁹Kwambu orhi nir orin hishiowenda man warje mende nga osmu jelyanduwa. Kwambu orhi wasilaka mendek nanda sir. Kwambu orhi os nirim jelyanda oso nom mas Kraisin si urik indik usahari ri. Unda kwambu orhi oson yawur ji hishiyarikmbaha amu beten unduwa.^l ²⁰Avui Wasilaka kwambu orhi orok Jisasin or mbarik or usaharik

^f 1:9 Ro 16:25 ^g 1:10 Kl 1:16,20 ^h 1:11 Saveman lal karem mbanda lir. Ma ol Pol or

mbari ondo Judaman or mbari lir. ⁱ 1:11 Ro 8:28-29 ^j 1:14 2 Ko 1:22 ^k 1:17 Kl 1:

^l 1:19 Kl 1:11

hevenik or lalawuhu tapmama orhik or oweshihindak ormu linduwa.^m

²¹Krais or hausishiwak wasimalengamba nga mbele mbele kwambu ngashi nga orhi siyok olmu sinduwa, ter liwa ondo nga kumak likunda ondo nga orhi siyok olmu sinduwa. ²²Avui Wasilaka mbele mbele ondo amber Kraishi siyok or oweshihindak Krais ormu hausih arango washilinduwa, siosin or jelyakmbahan.ⁿ ²³Sios Krais nga masamtenjek nanda sir. Or sishiwak sios orhi orhi siyok si sihi jip linda sir. Uhu or sios orhin or kishaha ermba ermbak sir nga linda ri.^o

**Angop ji harik Avui Wasilaka or mbashihindak
ter Krais nga nakrem jimu sinduwa**

2 ¹Mas wolo kavakavan ji layi uri oso jirin si mandingormeshirik masikome jiji ormu hahandari hom nara.^p ²Oso wolo kavakava misambi torok fehenda oson tiyandari jir. Uhu Laulakah mak ji na ha nombo orhin tiyandari jir. Laulaka sishiwak wasimalengamba misambi torok fehenda ondo orhi siyok sinda lir. Or Avui Wasilakah mashin mblarnanda ma ondo sungu lihik sinda ri.^q ³Mas jir nga nir nga amber erem. Ma ondo nga nakrem ni lihi wavyu nihi nihik ni hishihi mbele kava sungu masi nihi mbaskashiri hom ni undari nir. Os erem ni nari wolo lir nga nakrem Avui Wasilaka kavakava os ni undarin or heyehe nor waplelenaha wasan or hakuri angop or hundujeri sir.^r

⁴⁻⁵Kavakavan ni uhu angop ni hahandari hom ni nari nir. Hako Avui Wasilaka narin wapnuku mende orhik or owehe nirnjik or holo mendehe narin ormu jivinara. Erem or ushihindak ter Krais nga nakrem jipjip nimu linduwa. Waprupshi orhik nirnjik or holoho narin jivinari ri.^s ⁶Uhu or mbarik Krais Jisas nga angop ni usaha or nga masamtenjek ni nari nir. Unda osik kumak or nga hevenik ni likwa nir.^t ⁷Unak ma ol kumak usahakunda ma ondo avak kormbak li heyeka, Avui Wasilaka waprupshi mende orhi narin or hari oson. Uhu li heyeka, os narin or rupshi mendehe or mbashirik Krais Jisas narin or jivinari oson. ⁸Jir Kraisin sunguwawu jihik ji owenda osik Avui Wasilaka waprupshi orhi orok jirin or jivinari jir. Os erem jirin or jivinari oso mbeek mbele jivi las ji urik jirin or jivinari ambu sir, wahau. Avui Wasilaka men yelndam waprupshi orhik jirin jivinari ri. ⁹Oso mbeek lerawun ji lawak yan jirin li handa hom or hari ambu sir, wahau. Men yelndam waprupshi orhik jirin jivinari ri. Uwa osik avak ji mba, “Nir lerawu jivin ni landari osik narin or jivinari nir,” karem ji mbawa hala.^u ¹⁰Avui Wasilaka Krais Jisas lari lerawu orok or urik ma akrik nimu nara. Ushinak nombo jivi os Avui Wasilaka nirnjik

^m 1:20 Sng 110:1; 2 Ko 13:4; Kl 2:12; Kl 1:16; 2:10 ⁿ 1:22 Sng 8:6 ^o 1:23 Ro 12:5;

Ef 4:10,15; Kl 1:18 ^p 2:1-5 Kl 1:21; 2:13 ^q 2:2 Kl 3:7; Ta 3:3 ^r 2:3 Kl 3:6

^s 2:4-5 Ro 6:13 ^t 2:6 Kl 2:12 ^u 2:9 1 Ko 1:29-31; 2 Ti 1:9

angop mas or hundujehenda orokop ni tiyaha lerawu jivi jivi nom ni lakmbahan.^v

**Krais angop or misha maimbashirik Judama nga Judama
ambu ondo nga mas wutarik li nandari osmu mendek nara**

¹¹Armek ji hishika, Judama masamsishin koronda lir. Uhu jir Judama ambu jirin karem mbanda lir, "Jir masamsishin koronda ambu jir. Unda osik jir Avui Wasilakahi ma ambu jir." Hako os erem masamsishin li koronda oso men maome hikriyok li unda sir. Oso mbeek si anak sungu akome yeje lihi jivik nakwa ambu sir. ¹²Jir mas wolo Kraisin ji halaha home mendek sindari jir. Uhu jir mbeek yanga Israelik fehenda ma hom Avui Wasilakahi mak nandari ambu jir. Avui Wasilaka angop maskop Judama nga suman or tiviri sir. Hako jir wahau. Misambi torok ji liri or mbeek nakrem jir nga sindari ambu ri. Uri osik jirin armesarmek or ukmbaha nor mbahandarin men sembe mende nikishindari jir.^w ¹³Mas home mendek sindari jir. Hako ter Krais fi orhin or korosihindak or nga masamtenjek ji naha Avui Wasilaka nga pasir jimu sinduwa.^x

¹⁴Krais ortonom or urik nir Judama nga jir Judama ambu nga os mas wutarik ni nandari osmu mendek nara. Ushiwak sunguwavu nihi si hafakashiwak nakrem jipjip nimu linduwa.^y ¹⁵Krais miandok or hashirik lo Moseshi oso simbalesik mendek si narik nir Judama nga jir Judama ambu nga nor larandirsashirik masamtenjek ni naha ma akrik nimu nara. Oso erem or ushinak ni anafalikmbaha or uri sira.^z ¹⁶Mas nir nga jir nga Avui Wasilakahi wutarik ni nandari nir. Hako Jisas miandok or hashirik nir nga jir nga masamtenjek ni naha Avui Wasilakahи wutarik ni nandari oso osmu mendek nara.^a ¹⁷Krais or taha jir Avui Wasilakan halaha homek sindari ma nga nir pasir sindari ma nga mashi jivin karem ormu sawera, "Ter Avui Wasilaka nga ji anafalika."^b ¹⁸Krais nirnjik or haha nombo akri os Avui Wasilakan ni sawekurin or sashihinda osik Masikome Avui Wasilakahи or jelyashihindak nir nga jir nga orin ni sawendahik os nimu nanduwa.

Kraisin hishindiyanda ma aka Avui Wasilakahи hom nanda lir

¹⁹Unda osik ter jir mbeek samba samba yanga homek fehe misambi nga nanda ambu ondo hom nanda ambu jir. Jir ma ol angop Avui Wasilakahи mak nahanda ondo nga nakrem ji naha jikisi orhi indingak nanda jir.^c ²⁰Jir mbele mbele Avui Wasilaka akan or uhunda ondo jir. Krais Jisas ortonom wormbonawa indinga ria. Nir aposel nga profet nga wormbojiyi hom or faleshiwak ni sinda nira. Uwak jir mbele mbele akan or unda

^v 2:10 Ta 2:14 ^w 2:12 Ro 9:4; Kl 1:21 ^x 2:13 Kl 1:20 ^y 2:14 1 Ko 12:13 ^z 2:15 Kl 2:14

^a 2:16 Sek 9:10; Kl 1:20,22 ^b 2:17 Ais 57:19 ^c 2:19 Ef 3:6

ondo jira.^d ²¹ Ushiwak Krais nirin or toltingrishiwak nimu sinduwa. Ushinak Avui Wasilaka nirin or unak aka orhi jivi indingak ni naka.^e ²² Jir Krais nga ji ananjaha aka indinga Avui Wasilakahik ji nashiwak Masikome orhi ormu jir nga sinduwa.^f

**Pol Judama ambu ondonjik mashi jivi Krais
Jisashin sawenda mak nari ri**

3 ¹Avui Wasilaka erem nirin or uhunda osik jirin amu sawenduwa. An Pol, mashi jivi Krais Jisashin Judama ambu jirin a sawerinkik krawuk li oweshihindak amu sinduwa.^g ²Os Avui Wasilaka waprupshi orhi anin or hashihindak jirin a jelyakmbaha lerawun a landan angop ji misiri sir.^h ³Mashi os or ukmba nor mbahandari oso mas kormbak talari ambu sir. Hako angop anin or mukushihindak an nga jekamba karok jirnjik a kayeshihindak os jimu heyenduwa.ⁱ ⁴Os mashi kas jekamba karok wawan yawur ji heye nahi, jir avak karem hishikwa jir, “Pol oto Avui Wasilaka Kraisin or mbashirik or tahandari nombo os mas kormbak talari ambu oson armek hishiyarinda ma ria,” karem hishikwa jir. ⁵Mas wolo Avui Wasilaka mashi kason hulaima nokopman kormbak saweri ambu ri. Hako ter Masikome orhi kormbak or sawe mukushihindak nir aposel Avui Wasilakahi nga profet nga os nimu heyekrahakoronduwa. Nir orhi ma worna mak ni nakmbaha or kamahanda nir. ⁶Mas kormbak talari ambu mashi oso karem. Krais Jisas lahanda lerawu orok Judama ambu jir nga mashi jivi orhin ji misindiyaha nir Judama nga nakrem masamtenje Kraishik ni naха anafa anafa ni likwa nir. Uhu nir nakrem ni sihindanak os or ukmbaha or mbahanda hom jir nga nir nga armek ukwa ri.^j

⁷Avui Wasilaka anin or kamashihindak mashi jivi Krais Jisashin sawenda mak amu nanduwa. Waprupshi orhi nga kwambu orhi nga anin or hashihindak lerawu oson amu landuwa.^k ⁸Avui Wasilakahi ma amber li hausishiwak an lihi siyok a sinda nir. Hako waprupshi orhi anin or hashihindak mashi jivi os Krais Jisas jirin jivinahanda oson jir Judama ambu jirin amu sawenduwa. Mashi jivi orhi oson ji misindiyaha nahi, Krais lahanda lerawu orok armesarmek jirin or ukmbaha nor mbahanda avak or ukwa sir. Oso warje mende nga nakwa sir.^l ⁹Avui Wasilaka mbele mbele amber angop or urakori lir. Hako os or ukmbaha hishiri oso mas wolo mbeek or halarik kormbak talari ambu sir. Hako ter anin or mukushiwak os amu kormbak sawenduwa. ¹⁰Os mas kormbak talari ambu oson or urik kormbak talari sir. Ushinak Judama nga Judama ambu nga nakrem sios orhik li tirsashinak mbele mbele kwambu ngashi

^d 2:20 1 Ko 3:11 ^e 2:21 1 Ko 3:16 ^f 2:22 1 Pi 2:5 ^g 3:1 Fl 1:7,13 ^h 3:2 Kl 1:25

ⁱ 3:3 Ef 1:9-10; Kl 1:26 ^j 3:6 Ef 2:13,16-19 ^k 3:7 Kl 1:25 ^l 3:8 1 Ko 15:9-10

ol hevenik nanda ondo hishiyarinda laka Avui Wasilakahin armek li heyekrahakorokmbahan.¹¹ Avui Wasilaka maskop mbele mbele ondon angop or ukmbaha nor mbahandari lir. Undari osik or mbarik Krais Jisas Wasilaka nihi lerawu oson or lashihindak mbele mbele os or ukmbaha nor mbahandari osmu omek nara.¹² Krais lahanda lerawun ni hishiowenda osik Avui Wasilakan ni sawekwan ni ajekwa ambu nir. Uhu orin ni sawenak or misikwa, karem mbaha ni sawenda nir. Angop ni hishiyarinda sir, nombo os Avui Wasilakan ni sawekwa oso Krais oria.^m¹³ Uwa osik ter jirin amu sawenduwa. Nomorawu os a kishawan ji heyehe wawu musha mushak ji hishihi ji holowa hala. Nomorawu os a kishawa oso jirin si jelyashinak kwambuk sikwa jir.

Sios Efesusik fehe kwambuk li sikmbaha Pol or beten uri

¹⁴ An Avui Wasilaka mbele mbele ondon or uhundan a hishihi kumbambongan a huvuhu orin amu sawenduwa. ¹⁵ Or mbele mbele amber hevenik fehe nga misambik fehe nga ma nir er nga uhunda ri. Ushihindak mbele mbele ol or uhunda orhikop nanda lir. ¹⁶ Or kwambu nga ukruharanda nga warje mende nga nanda ri. Unda osik jirnjik orin a sawenak or unak Masikome orhi avak sunguwavu jihik or sishinak wawu jihu si mbornashinak kwambuk ji sika. ¹⁷ Unak Kraisin ji hishindiyanada nombo jihu oso kwambuk si nashinak sunguwavu jihik or lika. Avui Wasilaka jirin or jelyashinak ma anandin wapnuku jihik owenda nombo jihu oso wasilakak si naka.ⁿ ¹⁸ Ushinak Avui Wasilakahai ma jir amber avak os Krais man wapnuku orhik or owenda nombon armek ji heyekrahakoroka. Nirin wapnuku orhik or owendari osik nihi farniyik or sihi hari ri. Os erem or uri oso mbeek mendek nakwa ambu sir. Er nakwa sir. ¹⁹ Krais jirin erem or rupshihi nor hari oso wasilaka mendek si naha hishiyarinda nihik nandan tikrinda sir. Oson armek ji heyekrahakorokmba a hishihi Avui Wasilakan amu sawenduwa. Ushinak jivijivi os Avui Wasilakahik nanda amber or halashinak avak jihik si naka. Ushinak os or hishinda hom ji hishika.

²⁰ Kwambu Avui Wasilakahai sunguwavu nihik lerawun landa sir. Unda osik os orin ni siliwa wolo nirin arme mendek unda ri. Uhu os mbele las orin ni siliwa, os ni siliwa nga os ni hishiwa nga nor tikrihi warje mende nga handa ri. ²¹ Uwa osik ter nga kumak nga ermba ermbak nir siosik sinda ma Krais Jisas nga nakrem ni sihi hi Avui Wasilakahin ni hausimbausika. Omendinga sira.

Nir Kraisin ni hishidiyah or nga masamtenjek ni nanda nir

4 ¹ An Pol Wasilakahai lerawun a landa osik anin li toloho krawuk li oweshihindak amu sinduwa. Unda osik jirin a sawekwa karem. Avui

^m 3:12 Jn 14:6; Ro 5:2 ⁿ 3:17 Jn 14:23; Kl 1:23; 2:7

Wasilaka jirin or kamashihinda osik nombo os or rupshiva nom ji tiya ika.^o ²Jir Jisasin hishindiyyanda ma jiji ambek ji hafakaha ji anafalika. Os jiji lal jirin kavakavak li uwa mo, mbele las li uwak kavak nawa, kolok lirin ji waplelenawa hala. Jir namtarmba namtarmbak waphimbiji jihin lirin ji haka. Uhu ji anarupshihi nomorawu os jirin li hawan mayam ji kishaka.^p ³Avui Wasilaka Masikome orhin angop jirin or hashihindak ji waphimbijihi wavu namtaskop nakrem jimu sinduwa. Uwa osik ji funtlehavantlehe erem er ji liyaka.^q ⁴Nir Jisasin hishindiyyanda ma nir maome namtaskop ni nanda nir. Uhu Masikome Avui Wasilakahi namtas nom ni lahanda nir. Avui Wasilaka or kamashirik orhi mak ni nari wolo wavu namtaskop ni hishihi os narin armek or ukurik or mbahandarin ni nikishindari nir. ⁵Wasilaka nihi namtar nom nanda ri. Uhu orin ni hishiowenda nombo nihi nga fak ni layinda nombo nga namtaskop nanda sir. ⁶Avui Wasilaka namtar nom metenje mendekop linda ri. Uhu ortonomb hulaima nokopma amber lihi Avui oria. Uhu nihi nindik or lihi or mbawa hom lerawun ni landa nir.^r

⁷Hako Kraishi lerawun ni lakmbaha os or mbari hom ni lakuri lakurik waprupshi orhin men narin hari ri.^s ⁸Mashi Avui Wasilakahi karem li kayehendari sir.

“Os metenjek or lawuri wolo, wutari orhi ol or jiji tukruhu nor tolorin musha mendek er nga nor lalawu oweshirik li lirik or mbashirik orhi ma indinga ondo li tarik mbele mbele jivin lirin ormu humasihi hara.”^t *Buk Song 68:18*

⁹Krais hevenik or lawuri mashi oso osmu narin mukunduwa, masmas misambi torok or takarin.^u ¹⁰Masmas or takaha indik metenje mendek heven yok lawuri ora. Uhu mbele mbele amber or siklayishinak lir orhi siyejek li sikmbahan. ¹¹Ushihi Krais orhinchik lerawun ni lakuri lakurin narin ormu hara. Or mbashirik lal aposelik, lal mashi orhin profet hom sawenda mak, lal yanga yangak ihi mashi jivi orhin saweyanda mak, lal pasta ol nombo Avui Wasilakahin saumukolonda mak, karem limu nara.^v ¹²Lerawu ol ni lakuri lakuri Krais or hari ondo orin hishiowenda man ni jelyanak Avui Wasilakahi lerawun jip li lakmbaha or hari lir. Ushinak sios maome Kraishi avak jivik si naha kwambu nga si nakmbahan. ¹³Lerawu ondon ni laha ihi kwambu nga ni naha wavu namtas indingakop ni hishihi ni mba, “Jisas jikisi Avui Wasilakahi indinga ria,” karem nakrem ni mbakmbahan. Uhu os ni yanda nombo avak jivik si naha kwambuk si naha Krais yanda nombo nga nakrem si naka.^w ¹⁴Os erem ni na

^o 4:1 Kl 1:10 ^p 4:2 Kl 3:12-13 ^q 4:3 Kl 3:14-15 ^r 4:6 1 Ko 12:6 ^s 4:7 Ro 12:3,6

^t 4:8 Mas awun li uri wolo ma ol wutari lihin jiji tukruri ondo ma ol li jiji tolo laharari ondon yangak li oweshirik li lirik lirin es asehe mbandari lir. Uhu mbele mbele wutarihi ol li lahararin yangak fehe ma nga li humasihi landari lir. ^u 4:9 Jn 3:13 ^v 4:11 1 Ko 12:28

^w 4:13 Kl 1:28

nahi, nir mbeek jikisakri hom ni na ha haimba handambanda man ni halashinak mashi kavan li sawenak ni misindiyakwa ambu nir. Haimba handambanda ma ondo narin tolmbraharokmba unda lir. Mashi os li mbawak ma li misindiyanda oso suwa si rasawak minjakukwa li fruhu mblanda hom nanda sir.¹⁵ Jir mambla arngalaha mashi lihin misiwa hala. Hako jir ma anandin wapnuku jihik ji owehe mashi omendinga nom ji mbaka. Os erem ji u nahi, Krais hom ji nakmbaha jimu unduwa. Or hausishiwak orhi siyok sinda jir.^x ¹⁶ Uhu nir nga jir nga or ushihindak nir masamtenje namtaskop ni na ha lerawu orhin armek nimu landuwa. Ushiwak maome namtaskop ni na ha ni ananjelyaha ni anarupshihi kwambuk nimu sinduwa.

Kraisin hishindiyanda ma, jir nombo akrin ji tiyaka

¹⁷ Kwambu Wasilakahik mashi las jirin a sawekwak amu hishinduwa. Jir avak Avui Wasilakahki mashin mblarnanda ma hom ji liyawa hala. Mbele mbele li hishi li uwa mbeek mbele las nanda ambu sir.^y ¹⁸ Wavu lihi angop fenjehenda sir. Lir mbeek mbele las yawur hishiyarinda ambu lir. Sunguwatu lihi angop sunjakombe hom nanda sir. Erem li nanda osik Avui Wasilaka or jip lindan handa oton li halaha homek olmu sinduwa. ¹⁹ Ma ondo os li unda kava lihin li heyehe oso kava, karem li yarindahik nanda ambu lir. Lir kavakava os wavu lihik si rasawa hom li uhu nokophirmbiriji hulatolhakayanda lir. Erem li liyandan halakwa kas nga nanda ambu lir, wahau. Erem li yakwa nom hishinda lir.

²⁰ Hako jir Kraishi mashin erem ji ukurik li sawerik misiri ambu jir. ²¹ Jir mashi omendinga Kraishin li sawerik misiri jir. Jisas ortonome mainome indinga ri. ²² Mashi omendinga orhin jirin a saweri karem. Sungu masi jiji si mbaskashiwak kavakavan ji unda nombo jihin ji laha ermbeka, os koushimblan ji ormbenda hom. Sungu masi jiji si mbaskashiwak kavakavan ji unda nombo oso kava sir. Mbafirimbanda nombo sir. Os nombo oson ji tiya i nahi, avak kavak nakwa jir.^z ²³ Uwa osik nombo kava oson ji halaka. Unak Avui Wasilaka wavu jihin or toltoimbleshinak nombo akrin ji tiyaka.^a ²⁴ Uhu or unak ma akri orhik ji naka, os kowe akrin jirin or faleshinda hom. Erem or ushinak or hom ji naka. Uhu nombo worna indinga orhin ji tiyaha ma jivi indinga orhik ji naka.^b

²⁵ Ji misi. Haimba handambawa hala. Mainome nom ji mbaka. Jir nga nir nga masamtenjek ni nahanda ona.^c ²⁶ Os ji waplelena nahi, ji auheyeka. Os ji waplelenawan nambe mendek ji toltagriwa hala. Kolok halanak mendek si naka. Las avak waplelena jiji si unak kavakavan ji unda ngashi.^d ²⁷ Os nambe mendek ji waplelena nahi, Laulaka avak wavu

^x 4:15-16 Kl 1:18; 2:19 ^y 4:17 Ro 1:21; 1 Pi 1:14 ^z 4:22 Ro 8:13; Kl 3:9 ^a 4:23 Ro 12:2

^b 4:24 Stt 1:26; Kl 3:10 ^c 4:25 Sek 8:16; Kl 3:8-9 ^d 4:26 Sng 4:4

jihik layikwa ri.²⁸ Hirnyanda ma jirin, hirnyanda nombon ji halaha lerawu jivin funtlehavantle ji laka. Uhu ya os ji lawan erndakava ondon ji haha lirin ji jelyaka.

²⁹Mashi kavakavan ji mbawa hala. Mashi jivi nom ji mbaha, os ma jirin li siliwa wolo lirin jelyanda mashi nom ji saweka. Uhu lirin ji saumbornaka.^e ³⁰Kavakavan ji uwa hala. Os kavakavan ji u nahi, Masikome Avui Wasilakahi jihik sinda avak tlaholokwa ri. Avui Wasilaka Masikome orhin jirin or hari oso jirin or jinyimambla urin osmu mukunduwa. Kumak os Jisas indik or tawa wolo or heyeha ma ol Masikome Avui Wasilakahi nga nanda ondo nom or lai oweshinak ermba ermbak jipjip likwa lir.^f ³¹Uwa osik man ji wapkava hishihi kavakavan ji undan er ji halarakoka. Jir man ji ngriaha ji waplelenawa hala. Uhu ji okolehe ji hukwamainentlembawa hala.^g ³²Hako jir nga nakrem Jisasin hishindiyanda man ji wapjip hishihi sunguwatu jihu mende nga lirin armek ji uka. Os Avui Wasilaka kavakava jihin lerawu os Krais lahanda orok or yoko ermbenda hom, ma ol jirin kavakavak uwani, jirin Avui Wasilaka or uhunda hom lirin erem ji uka.^h

Jir ermbak ukruharandakop ji yaka

5 ¹Jir Avui Wasilakahi jikisi jira. Or jirin rupshi mendenda ri. ²Unda osik nombo orhi mende nom ji tiyaka.ⁱ ²Jir avak ma anandin wapnuku jihik owenda nombon ji toltaambanaka, os erem ji uwa Krais unda hom os Jimu tiyanduwa. Os nirnjik miandok or hari oso or orhinkik ofa arme kuvasahandan Avui Wasilakan hari ri.^j

³Jir Avui Wasilakahi ma jira. Unda osik jir nokophirmbirihi hulatolhakaha kavakavan ji uhu mbele mbelenjik ji uwa hala. Erem nanda nombon ji halashinak jihik li nawa hala. ⁴Jir anaworentlehe mashi kavan mbawa hala. Os erem ji mbawa oso kava sir. Hako ol erem ji mbandan er ji halaha mbele mbele Avui Wasilaka jirin armek or undan ji hishihi orin armesarmek ji mbaka. ⁵Jir angop ji heyenda sir, nokophirmbirihi hulatolhakanda ma nga, mbele mbele kavakavak layinda ma nga, mbele mbelenjik unda ma nga lir mbeek Krais fre Avui Wasilakahai yanga os fri arangonda orok li ihi jip likwa ambu lir. Ma ol mbele mbelenjik unda ondo haimba handambanda godin lotu unda ma nga nakrem nanda lir.^k

⁶Jir jihinkik ji auheyeka. Las avak li mba, “Erem ni unda nombo kava ambu sir. Ji tiyaka,” karem li haimba handambanak mashi lihin ji misihi nombo kava ondon ji tiyanda ngashi. Os erem ji uhu Avui

^e 4:29 Kl 4:6 ^f 4:30 Ais 63:10; Ef 1:13-14; 1 Te 5:19 ^g 4:31 Kl 3:8 ^h 4:32 Mt 6:14; 18:22-35; Kl 3:12-13 ⁱ 5:1 Mt 5:48 ^j 5:2 Kis 29:18; Hi 10:10 ^k 5:5 1 Ko 6:9-10; Kl 3:5

Wasilakan ji kumaifa nahi, waplelena orhi avak jihik nakwa sir.^l ⁷Uwa osik erem nanda ma nga ji anatoloyawa ji hala.

⁸Mas jir er nga nirtle nirndum nanda mishik lindari jir. Hako ter Wasilaka angop ukruharandak or oweshihindak jimulinduwa. Uhunda osik ukruharandak yanda ma hom er ji yaka.^m ⁹Os ukruharandak ji ya nahi, avak jipjip wornak ji yaha mashi omendinga nom mbakwa jir. ¹⁰Jir avak nombo os ji unak Wasilaka jirin or rupshikwan ji heyekrahakoroho ji sika. ¹¹Jir avak ma ol nirtle nirndum nanda mishik linda ondo nga ji anatoloyawa hala. Kavakavan li uhu li yanda nombo orok mbele jivi las talakwa ambu sir. Jir avak nombo kava os li tiyandan ji sawe mukunak kormbak li heye li mbaka, “Os erem ni yanda nombo oso kava sir,” karem li mbaka. ¹²Kavakava ol li wanyi li unda ondo kava indinga lir. Unda ondon kormbak a sawekwan amu humblaranduwa. ¹³Hako ukruharanda avak si ukruharanak ma ondo li wanyi unda kava lihi ondo kormbak talanak ni heyekwa lir.ⁿ ¹⁴Ukruharanda oso si uwak mbele amber kormbak talawak nimu heyenduwa. Uwa osik mashi Avui Wasilakahi las karem mbanda sir.

“Suknyanda ma mirin. Mir usahaka. Uhu hahanda ma hom mi nandan mi halaka. Ushinak Krais ukruharanda orhi avak mihik si naka.”

Aisaia 26:19°

¹⁵Uwa osik jihinjik ji auheye ji yaka. Jir avak ambarambasinda ma li yanda hom ji yawa hala, wahau. Jir avak hishiyarinda ma li yanda hom ji yaka.^p ¹⁶Ter liwa ma kavakavan li uhu yanda lir. Uwa osik ermba ermbak nombo os Kraisin ji tiyandan mukunak li heyeka. ¹⁷Uwa osik jir avak ferfar ji yawa hala, wahau. Jir avak Wasilaka rupshinda nombon ji heyekrahakoroho ji tiyaka.

¹⁸Jir avak uk aha ambarambasiwa hala, wahau. Os erem ji u nahi, oso avak jirin si lainak kavakava indingak ji layikwa sir. Uwa osik os erem ji ukwan er ji halaka. Hako jir avak ji halashinak Masikome Avui Wasilakahi jihik or sika. Uhu jirin or sauhana hom ji yaka.^q ¹⁹Erem ji uhu os ji tirsawa wolo, avak hukwan ji koroho hi Avui Wasilakahin ji hauowehe ji lotu uka. Jir avak mashi ol Buk Songik li kayendari nga hukwa ol li koroho hi Avui Wasilakahin li hauowenda nga Masikome orhi or sauhanda hukwa nga ji koroho sunguwavu jiji nga Wasilakan ji hauoweka.^r ²⁰Uhu ermba ermbak mbele amber Avui Wasilaka jirin or uhundan ji hishihi Wasilaka nihi Jisas Krais hi orhik orin armesarmek ji mbaka.^s

^l 5:6 Ro 1:18; Kl 2:4,8 ^m 5:8 Jn 12:36; Ef 2:13; Kl 1:13; 1 Pi 2:9 ⁿ 5:13 Jn 3:20-21

^o 5:14 Ro 13:11 ^p 5:15-16 Kl 4:5 ^q 5:18 Lk 21:34 ^r 5:19 Kl 3:16 ^s 5:20 Kl 3:17

Pol ma ol angop hulasinokoplanda ondon or saweri

²¹Jir Kraisin ji hishika. Or hausishiwak jir orhi siyok sinda jir. Unda osik Kraisin hishindiyanda ma, jir ma ol nakrem Kraisin hishindiyanda man ji hishihi os li mbawa hom ji uka.^t

²²Unda hom nokove jirin, jir erem. Avak hula jih siyok ji sika, os Wasilaka jih orhi siyok ji sinda hom.^u ²³Krais siosin or jivinakmbaha hari ri. Sios oso maome orhi sir. Unda osik or hausishiwak sios orhi orhi siyok sinda sir. Unda hom hulaji hausishiwak nokopji lihi lihi siyok sinda lir.^v ²⁴Sios Kraisin si tiyaha orhi siyok sinda sir. Unda hom jir nokopji hula jih siyok ji sihi mashi amber os li mbawa hom er ji misindiyaka.

²⁵Hulaji jirin, jir avak nokopji jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji uka. Os Krais sios orhin wapnuku orhik or owehe sioshi farniyik or sihi miandok or hari hom.^w ²⁶Erem or uri oso sios orhi undari kavakavan ukuk or yoko ermbekmbo uri ri. Ushinak mashi Avui Wasilakah sios orhik si nashinak sios orhi jivi mendek si nakmbahan.^x ²⁷Erem or ushinak sios orhi mbeek mbele kava las nga nakwa ambu sir. Jivi mende indingak osmu nakuwa. Ma lar mbeek sios orhin mashi kavakavan mbakwa ambu ri, wahau.^y ²⁸Uwa osik hulaji jirin, avak nokopji jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji uka, os maome jihin ji rupshihi armesarmek ji unda hom. Ma or nokove orhin or rupshihi sirin armek or uwa or orhinkik or rupshihi maome orhin armek ormu unduwa. ²⁹Nir mbeek maome nihin kavak ni nanda ambu nir, wahau. Nir amber maome nihin arme mendek ni unda nir, os Krais siosin armek or unda hom. ³⁰Mberem ushiwak? Nir Krais nga masamtenjek ni nanda ona. ³¹Jekamba Avui Wasilakahik karem li kayehendari osa.

“Uwa osik ma or avoko nijava orhin or halaha nokove orhi nga fri liwa, frir opmu maome namtaskop nanduwa.” *Stat 2:24^z*

³²Mashi kasos maintontlo sihi wasilakak nanda sir. Uwak a hishiwa mashi kasos osmu Krais nga sios orhi nga mbanduwa.^a ³³Uwa osik hulaji jirin, jir amber hom nokopji jihin wapnuku jihik ji owehe lirin armek ji uka, os maome jihin armek ji unda hom. Unda hom nokove jir nga erem avak hula jih hi lihin ji hauowehe os li mbawa hom ji uka.

Pol nijava avoko nga jikisi nga li likundari nombon or saweri

6 ¹Jikisi jirin, ji misi. Wasilakan ji hishindiyanda osik nijava avoko jih mbawa mashin ji misindiyaka. Os erem ji uwa, misokome Wasilakahik or heyewa, nombo wornan os jimu tiyanduwa.^b ²⁻³Lo Avui Wasilakahik las karem mbahandari sir, “Jir avak nijava avoko jih fri

^t 5:21 1 Pi 5:5 ^u 5:22 Kl 3:18; 1 Pi 3:1 ^v 5:23 1 Ko 11:3; Ef 1:22 ^w 5:25 Kl 3:19; 1 Pi 3:7

^x 5:26 Ta 3:5 ^y 5:27 2 Ko 11:2; Kl 1:22 ^z 5:31 Mt 19:5 ^a 5:32 Rev 19:7 ^b 6:1 Kl 3:20

mbawa mashin ji misindiyaha fririn armek ji uka. Os erem ji u nahi, avak jip ji lihi nambek misambi torok likwa jir." Mashi kaso lo Avui Wasilakah 10-pelak nanda lihi las kasira. Os mashi kason ji tiya nahi Avui Wasilaka jirin armek ukmbaha or mbari mashi maifu kasira.^c

⁴Avoko jirin, ji misi. Jir avak jikisi jihin ji unak sunguwavu lihi kavak si nanak li waplelenawa hala, wahau. Jir avak misokome Wasilakahik armek lirin ji tolo wornaha mashi Wasilakahin ji sawenak li misika.^d

Pol akishmakisha nga malakama lihi nga li likundari nombon or saweri

⁵Jir akishmakisha jirin, jir malakama jihu misambik fehe orhi siyok ji sihi or mbawa mashin ji misihi hi orhin ji hauoweka. Wavu mende jihu nga os or mbawa hom ji uhu lerawu orhin armek ji laka. Os Krais mbawa mashin ji misihi lerawu orhin armek ji landa hom.^e ⁶Las avak jirin or rupshikmbaha men orhi misokomekop lerawun ji lakwak ji hishinan, wahau. Jir Kraishi lerawun landa mak nanda jira. Unda osik Avui Wasilaka rupshinda nombon ji tiyaha wavu mende jihu nga ji rupshihii lerawun armek ji laka. ⁷Uhu wavu jihu nga jip ji hishihi Wasilakanjik lerawun landa ma hom malakama jihinjik erem armek lerawun ji laka. ⁸Angop ji heyenda sir, os lerawu jivin ji lahanda nahi, Wasilaka kumak orvai wasa jivin jirin hakwa ri. Os erem or ukwa oso akishmakisha nga malakama nga nombo nakremkop or oweiweiheyeh os ji landa landa hom wasa jihin or hakwa jir.^f

⁹Malakama jirin, ji misi. Jir nga ma ol jirnjik men lerawun landa akishmakisha ondon armek ji uka. Os lirin ji mbanak li ajekwa nombon ji hala. Angop ji heyenda sir, Wasilaka or hevenik linda oto or jir malakama nga akishmakisha nga Wasilaka jihu ri. Or malakaman or heyehe, "Tondo malakama lir," karem mbaha wasa jivin hakwa ambu ri, wahau. Or akishmakishan or heyehe, "Tondo akishmakisha lir," karem mbaha wasa kavan hakwa ambu ri, wahau. Ma nir amber or heilakaila oweiweiheyeh os ni unda unda nahi orok wasan or hakwa nir.^g

Kraisin hishindiyanda ma awun unda ma hom nanda lir

¹⁰Ter mashi anhin a sawerakokwa karem. Jir angop Wasilaka nga analayisinda jir. Uwa osik jir avak kwambu mende orhik ji sika. ¹¹Jir avak awun unda ma falenda kowe ol Avui Wasilaka jirin or hahanda ondon amber ji falerakoho kwambuk ji sika. Unak ondo jirin li arangoshinak Laulakan ji tukru ermbehe ji sika.^h ¹²Armek ji hishi. Awu os ni unda oso nir mbeek ma misambik fehe nga ni anajinda ambu nir, wahau. Nir mbele mbele wasimalengamba ondo nga ni anajinda nir. Nir wasimalengamba

^c 6:2-3 Kis 20:12 ^d 6:4 Sng 78:4; Snd 22:6; Kl 3:21 ^e 6:5 Kl 3:22-23; Ta 2:9-10; 1 Pi 2:18

^f 6:8 2 Ko 5:10; Kl 3:24-25 ^g 6:9 Ro 2:11; Kl 4:1 ^h 6:11 Ro 13:12; 2 Ko 10:4

kwambu ngashi ondo nga wasimalengamba ol misambi tos nirtle nirndum nanda toson tolonda ondo nga wasimalengamba ol metenjek linda ondo nga ni anajinda nir.ⁱ ¹³Erem ni unda osik mbele mbele awun unda ma falenda kowe ol Avui Wasilaka jirin or hahanda ondo amber ji falerakoho ji sika. Erem ji ushinak os wutari jiji ondo jirin li jikwak li uwa wolo kwambuk ji sitambanaha awun ji uhu lirin ji tukru ermbeka.

¹⁴ Uwa osik kwambuk ji sika. Awun unda ma kufulombon li falehe li jindangrinda hom jir mashi omendinga Avui Wasilakahin ji toltaambanaha ji sika. Uhu nombo worna nom ji tiyaka. Os erem ji u nahi, oso avak kapa os wavu yokon si arangonda hom jirin si arangoshinak jip sikwa jir.^j ¹⁵Uhu ermba ermbak mashi jivi Jisashin ji sawekunak ji hundujeka. Os erem ji uwa oso awun unda ma kumba arin li falehe awun li ukwak li hundujehenda hom os jimu unduwa. Erem ji uhu ji sawenak li misindiyanyak Avui Wasilaka waphimbiji orhi lihik si naka.^k ¹⁶Jir awun unda kowe las nga ji faleka.

Kraisin hishindiyanda nombo jihu halanak kwambuk si naka. Os erem ji uwa oso awun unda ma maomen li arangokmbaha minduwun li tolonda hom os jimu unduwa. Ushinak Laulaka kormesayi orhin or ormbeawa avak si jihu si sejerakaka. ¹⁷Jir Avui Wasilaka os jirin or jivinaha kavakava jihin or laha ermbendan ji hishihi kwambuk ji toltaambanaka. Os erem ji uwa oso awun unda ma helmetin li falenda hom os jimu unduwa. Ushinak os ji hishihi ji yanda jihu oson si arangokwa sir. Uhu avak Masikome Avui Wasilakahin jirin or handa mashi orhin ji toloho awun ji uka. Os erem ji uwa oso kormesayin li toloho awun li unda hom nanda sir.^l ¹⁸Uhu kwambu Masikome Avui Wasilakahik ermba ermbak Avui Wasilakan ji saweka. Jir avak kwambuk ji sihi mbele mbele amber ol ji hishiwan orin ji sawenak avak jirin or jelyaka. Ermba ermbak ji auheyeha ji sihi orin ji sawenak orhi ma amber ondon or jelyashinak kwambuk li sika.^m

¹⁹Uhu anjik er nga orin ji sawenak anin or sauhanak mashi orhin kormbak a sawehe na ajekwa ambu nir. Uhu mashi jivi Kraishi os mas kormbak nahanda ambu oson krahak a saweka.ⁿ ²⁰Avui Wasilaka mbashihindak yanga yangak a ihi mashi jivi Jisas Kraishin a saweyanda mak amu nanduwa. Erem a sawerik krawuk li oweshihindak amu sinduwa. Hako an mashi jivi Jisas Kraishin a sawekwak a nawa nir. Uwa osik Avui Wasilakan ji sawenak anin or jelyashinak kormbak mashi orhi oson hulaima nokopman a sawehe na ajekwa ambu nir.^o

Pol Avui Wasilaka Efesusik linda man armek or ukmbaha or saweri

²¹Avak a mbashinak Tikikus jihik or ihi os a liwa liwan avak or sawenak ji misikwa sir. Or nir nga nakrem Kraisin hishindiyanda ma ri.

ⁱ 6:12 1 Pi 5:8-9 ^j 6:14 Ais 11:5; 59:17; 1 Te 5:8 ^k 6:15 Ro 10:15 ^l 6:17 Hi 4:12

^m 6:18 Lk 18:1; Kl 4:2; 1 Te 5:17 ⁿ 6:19 Kl 4:3-4; 2 Te 3:1 ^o 6:20 2 Ko 5:20; Fm 9

Orin nimu rupshinduwa. Or lerawu Wasilakahin arme mendek landa ma ri.^p ²²Or ihi os ni liwa liwan jirin sawekwa ri. Unak sunguwavu jih si mbornakmbahan.

²³Jirnjik Avui Wasilakan a sawenak or nga Wasilaka nihi Jisas Krais nga waphimbiji frihi avak jihik si naka. Uhu jirin fri unak anarupshinda nombo jih ngalfririn ji hishiowenda nombo jih ngalhanak kwambuk jihik si naka. ²⁴Avui Wasilaka waprupshi orhi nga halashinak ma ol Wasilaka nihi Jisas Kraisin wapnuku lihik owehe ermba ermbak orin rupshi mendenda ma ondo lihik si naka. Unda kasira. Ambehoma.

^p 6:21 Ap 20:4; Kl 4:7-8; 2 Ti 4:12